

UNIVERSITAS

Innspill til Mediemangfoldsutvalget

Innledning

Universitas takker for muligheten til å komme med innspill til Mediemangfoldsutvalgets utredning om modeller for offentlige bidrag til en mangfoldig medieoffentlighet. I forbindelse med vurderingen av kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, vurderer vi at utvalgets mandat i stor grad angår Universitas' virksomhet.

Mediemangfoldsutvalget anser i delrapporten til Kulturdepartementet at "Med sikte på å fremme en felles, åpen og opplyst offentlig samtale, bør staten legge til rette for at alle borgere kan bruke et mangfold av uavhengige nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet."¹ Vi vil vise at mangfoldet og kvaliteten er truet ved at staten ikke legger til rette for at studentavisene skal bestå som en relevant aktør i dagens markedssituasjon.

Universitas drives av og for studenter, og er den viktigste formidler av studentnyheter i Norge. Avisen har bestått i 70 år og er en av Europas største studentaviser. Den utgis i et ukentlig opplag på 14 000 gjennom hele semesteret. Vi spiller rollen som vaktbikkje i en sektor og befolkningsgruppe som får lite oppmerksomhet i media og retter et søkelys mot institusjonene og sentrale aktører i studenttilværelsen. Med grundig journalistikk, research og kildearbeid, informerer Universitas studentene om viktige forhold i deres interesse.

Det er ikke aktuelt for Universitas å påta seg rollen som allmennkringkaster, men vi er berørt av offentlige tilskudd til medier. Over de siste fem årene har norske studentaviser blitt rammet av nedgangen i annonsemarkedet på linje med andre aviser. Dette har resultert i store kutt i driften ved samtlige studentaviser, og vi ser at mange står overfor store utfordringer med å fortsette driften. Det er i dag lite trolig at noen studentaviser vil fortsette driften med dagens kvalitet og lesertall over de neste fem årene.

Situasjonen og utsiktene for studentaviser i Norge er alvorlig. Studentavisene leverer viktig kompetanse til andre medier, utgjør en sentral del av mediemangfoldet og bidrar til et vitalt demokrati blant yngre aldersgrupper. Samtidig opplever vi at vår økonomiske situasjon er presset og at pressestøtten er utformet slik at vi ikke kan motta produksjonstilskudd uten dispensasjon fra forskriften.

¹ https://www.regjeringen.no/contentassets/3ed45ed8d5654dfd8f8188acd8d11ee8/delutredning171016-mediemangfoldsutvalgets_delrapport.pdf Side 7

Studentavisenes bidrag til mediemangfoldet

Det er lang tradisjon for studentaviser i Norge. Universitas fylte 70 år i år, mens Under Dusken er over 100 år, Studvest er over 70 år og Inside er 50 år gammel. I denne perioden har de ulike avisene informert om sentrale forhold innen høyere utdanning og forskning, studenthverdagen og kultur i academia. Studentavisene når en demografisk gruppe - studenter - som i liten grad satses på av andre medier. Ved dette bidrar Universitas og øvrige studentaviser til en opplyst debatt og et vitalt demokrati.

Vi utgjør et talerør for studenter overfor samfunnet for øvrig og fremmer debatt i og om academia. Universitas er særlig viktig ved vår satsning på nyhets- og aktualitetsinnhold og ved at vi holder solid kvalitet i det redaksjonelle innholdet.

Universitas siteres hyppig i andre medier. I 2015 ble vi sitert 159 ganger i norske papiraviser og 486 ganger i nettaviser. Mange av disse sakene ville ellers ikke blitt oppdaget eller fått oppmerksomhet, som for eksempel saken om jobbsøkere som ble bedt å strippe og simulere sex under intervju til en studentforening.² Det viser at vi leverer gode, aktuelle nyhetssaker og dermed bidrar til den opplyste offentlige samtalen.

Universitas og andre studentmedier leverer også kompetanse til andre medier. Svært mange av våre medarbeidere går videre til andre redaksjoner, hvor Universitas dermed bidrar til kvaliteten i andre medier. Dette medfører at studentmedier utgjør en hjørnestein for mangfold og kvalitet i norske medier.³

Dagens situasjon for studentavisene

Universitas er i en vanskelig økonomisk situasjon, hvor vi gjennom en årrekke har gått i underskudd, mye på grunn av sviktende annonseinntekter. Dette har ledet til at vi i 2015 hadde negativ egenkapital er på -347 118 kroner.⁴ I 2015 hadde Universitas et negativt resultat på beløpende 49 669 kroner, til tross for en rekke kutt i utgiftene og tiltak for å øke inntektene. Det foreligger dermed ikke noen egenkapital, og annonseinntektene er alene langt fra tilstrekkelige for å fortsette driften.

Universitas og de øvrige studentavisene i Norge har opplevd betydelige nedganger i annonseinntekter fra rundt år 2008 til i dag. Våre annonseinntekter har hatt en negativ utvikling fra ca. 1 000 000 kroner årlig til 450 000 kroner i 2016. Studvest har gått fra omtrent 1 050 000 kroner i 2014 til 450 000 kroner i 2016. Trenden er i vesentlighet tilsvarende for de andre studentavisene.

Universitas har respondert på utviklingen ved å kutte stillinger, lønninger og honorarer, utgaver og sidetall. Samtidig har vi økt tilskuddet vårt fra studentenes semesteravgift, forvaltet av Velferdstinget i Oslo og Akershus, fra 2 600 000 kroner årlig til 3 225 000 kroner i 2016. I 2017 er tilskuddet vårt fra studentene 3 050 000 kroner, hvilket betyr at vi igjen må redusere kostnadene betraktelig.

I de andre studentavisene har kostnadene vært mindre. De har produsert færre utgaver, mindre opplag og med en mindre distribusjon. Allikevel har de opplevd en tilsvarende utvikling som Universitas. Universitas har generelt større bruk av honorering, og vi mener dette gjør at vi holder en solid redaksjonell kvalitet.

² <http://universitas.no/nyheter/61730/studentforening-pa-bi-ba-jobbsokere-strippe-med>

³ Studentmedier leverer også kompetanse innen radio, TV-produksjon og lignende.

⁴ Ved 1.1.2016.

I Under Dusken, Norges eldste studentavis, er det store økonomiske problemer. Rektoratet ved NTNU skriver følgende om avisen:

På sikt er det neppe bærekraftig å videreføre papirutgaven av Under Dusken, og vi mener at en omstilling i publiseringsplattform fra papir til nett er fornuftig for å skape et bærekraftig medium for fremtiden. Dette er også i tråd med hva dagens eiere har ønsket for Studentmediene. Det ble i 2012 fastlagt en strategi for selskapet som innebærer at det primært skal satses på nettpublisering. Annonseinntektene i papirutgaven er også redusert, i likhet med trenden i andre papirmedier.⁵

I 2015 uttalte Under Duskens styreleder at det er sannsynlig at avisen legges ned, at de ikke tas seriøst av Studentsamskipnaden eller NTNU og at papirutgaven er slik de når studentene.⁶

Inside, studentavisen ved Handelshøyskolen BI, legger over til kun nettaviser fra nyttår.⁷ Vårt inntrykk er at de gjør dette av økonomiske årsaker og at de er forberedt på færre lesere. Vi venter å se dette fra flere av de store studentavisene over de neste årene.

I Studvest, studentavisen i Bergen, er situasjonen mer tilsvarende som i Universitas. De har gjennomført kutt i utgaver, stillinger og honorarer. På grunn av fallende inntekter og tilskudd fra studentene, har Studvest for 2016 halvert antall utgaver. Dette har igjen resultert i lavere annonseinntekter. Over de siste årene har opplaget deres gått fra 8500 til 4000. For 2017 har de fått et kutt i støtten fra studentene, fra 750 000 kr i 2016 til 675 000 kr.

I Studentavisa Utopia ved Universitetet i Tromsø har støtten fra studentene blitt halvert over de siste fire årene. De har lagt om til magasin med adskillig færre utgaver og hatt nedgang i den redaksjonelle kvaliteten. I støtteprosessen deres i år, var avisen innstilt på så lite støtte at de ville se seg nødt til å gå over til nett. Denne delen av innstillingen ble imidlertid ikke vedtatt.

Erfaringene våre tilsier at det er tre sentrale forhold som har skapt denne utviklingen. For det første har alle opplevd nedgang i annonseinntekter. De fleste har kompensert for dette ved økt støtte fra studentenes semesteravgift, og indirekte bidratt til økninger i semesteravgiften i en del tilfeller. Studentenes tillitsvalgte har nå begynt store kutt i støtten. For det tredje mottar ingen av avisene offentlig støtte.

Studentavisenes utsikter

Med utgangspunkt i situasjonsbeskrivelsen, ønsker vi å skissere Universitas' og de øvrige studentavisenes sannsynlige fremtidsutsikter. Vi mottok i år signaler fra Velferdstinget i Oslo og Akershus om at vi neppe på noe tidspunkt vil motta mer enn 3 300 000 kroner årlig fra studentene, men at de var positive til å bevilge oss dette. Deretter ble støtten vår kuttet med 175 000 kroner for 2017 mot inneværende år.

Dette utgjør ikke noe stort beløp, men for en studentavis innebærer dette store kutt i avisen. Vi planlegger å redusere antall utgaver med fem for 2017 for å håndtere nedgangen og samtidig stramme ytterligere inn på arbeidsvilkårene. Signalene vi mottar tilsier at vi kommer til å få et enda større kutt for 2018. Mange av studentenes tillitsvalgte ønsker å gjøre Universitas til en ren nettaviser. De har liten eller ingen innsikt i driften eller forståelse for hvordan studentmedier fungerer, og de byttes ut før de har mulighet til å få innsikt i virksomheten.

Støtten fra semesteravgiften er svært upålitelig da studentenes tillitsvalgte er uforutsigbare og politiserte. Vi ser at bevilgningene varierer sterkt fra år til år samtidig som organisasjonene de støtter i

⁵ <http://www.ntnu.no/blogger/rektoratet/2015/11/tilbyr-under-dusken-stotte-i-en-overgangsfase/>

⁶ <http://www.universitetsavisa.no/student/2015/11/11/NTNU-krever-at-Under-Dusken-nedlegges-53184.ece>

⁷ <http://universitas.no/nyheter/61919/studentavisen-inside-legger-ned-papirutgaven>

langt mindre grad varierer. Denne ordningen legger derfor ikke til rette for stabil utvikling av studentorganisasjonenes økonomi. Med vår negative egenkapital, betyr det at Universitas brått kan slå konkurs av studentene. Dette vil være et stort tap for mediemangfoldet i Norge.

Slik det ser ut vil støtten vår fra studentene falle gradvis, og vi må kutte i avisen for ikke å gå konkurs. Vi har allerede kuttet sidetallet til 20 sider og gått ned fra 38 til 32 utgaver. Vi har fjernet flere stillinger, redusert lønn og unnlatt å inflasjonsjustere honorarer og lønninger. Ytterligere kutt vil påvirke den redaksjonelle kvaliteten og opplæringen vi kan tilby medarbeiderne våre.

Det slår oss som sannsynlig at uten støtte fra det offentlige, må Universitas innen fem år legge om til kun nettavis. Det er vanskelig å anslå nøyaktig hvor mange lesere vi vil tape på en slik overgang og hva det vil gjøre med kvaliteten. Vi har i dag omtrent 13 000 lesere av en gjennomsnittlig papirutgave og 20 000 klikk på nett ukentlig. Universitas kan bli bedre på nett, men vi opplever at vi har større konkurranse fra større aviser på nett og at vi vil miste en vesentlig andel lesere ved en overgang. Vår oppfatning, som deles i hele organisasjonen og er styrende i andre studentaviser, er at vi er avhengige av papirformatet for å nå studentene. Vi er en campusavis; hvis vi mister denne nisjen, er det tvilsomt om vi vil være et relevant medium i studentenes hverdag.

Korrespondanse med Studvest viser at de opplever situasjonen tilsvarende som Universitas. De anser studentenes tillitsvalgte for å være uforutsigbare og mangle forståelse for studentmedier. Våre felles erfaringer tilsier at de som forvalter tilskudd til studentmedier har ingen forståelse for hvor ressurskrevende det er å produsere en avis med en viss redaksjonell kvalitet og å dekke nyhets- og aktualitetsstoff. Studvest poengterer også at de tillitsvalgte skiftes ut årlig, hvilket medfører lav kontinuitet og tillit mellom studentaviser og tillitsvalgte.

De andre store studentavisene befinner seg i hovedsak i tilsvarende fremtidsutsikter som Universitas og Studvest. Imidlertid har de mindre budsjetter og produserer mindre redaksjonelt innhold. Det medfører at de er mer sårbare ved at de ikke kan håndtere raske inntjeningsfall. Dette er den utviklingen vi allerede har begynt å se, ved Insides overgang til nett og endringene i Under Duskens eierskapsforhold.

Utforming av offentlige tilskudd

Universitas og de øvrige studentavisene utgjør en viktig del av mediemangfoldet i Norge. Vi bidrar til debatten om høyere utdanning og forskning, og leverer sentral kompetanse til større aviser. Som tidligere beskrevet er vi i en dypt vanskelig situasjon og mottar ingen offentlig støtte.

Forskrift om produksjonsstøtte til nyhets- og aktualitetsmedier, som er den primære pressestøtten, er utformet slik at studentaviser ikke er kvalifisert for støtte. I dagens situasjon mener vi at forskriften må endres for å sikre studentmedienes fremtid.

Universitas er diskvalifisert for støtten etter følgende paragrafer: § 2-1, § 3 fjerde og femte ledd og § 4.⁸ I § 2-1 er vi diskvalifisert fordi Universitas er organisert som en stiftelse. I § 3 er vi diskvalifisert ved at vi kun tar betaling i form av støtten fra semesteravgiften. Dersom dette er å anse som betaling, er vi diskvalifisert etter mangel på offentlig prisliste. I § 3-4 er Universitas utelukket fordi vi i liten grad har abonnenter.

⁸ Det er sannsynlig at de andre studentavisene vil være diskvalifisert for støtte etter de samme paragrafene. På grunn av variasjon i eierskapsforhold, kan vi ikke være sikre på dette.

§ 4 ekskluderer Universitas på bakgrunn av at vi ikke utgis 48 ganger i året. Dette er for det første fordi vi ikke vil nå leserne i sommerferien og juleferien. For det andre arbeider de fleste av våre medarbeidere i andre redaksjoner i disse periodene. For det tredje er vi ikke i en økonomisk situasjon som tillater oss å gå opp til 48 utgaver i året.

På bakgrunn av dette mener vi forskriften burde endres for å åpne for støtte til studentaviser. Vi mener det foreligger en negativ forskjellsbehandling av studentaviser i forskriften og at vi burde ha tilsvarende rett til produksjonstilskudd som andre aviser. Universitas planlegger å søke produksjonstilskudd med dispensasjon fra forskriften fordi driften vår er utsatt.

Andre tilskudd

Universitas og andre studentaviser ser ut til å være kvalifisert for støtte fra Kulturrådets produksjonsstøtte til kulturtidsskrift. Dette vil trolig utgjøre adskillig mindre enn ordinær produksjonsstøtte fra Medietilsynet, og vi vet ikke hvorvidt vi vil motta støtte før i desember 2017. Vi planlegger også å søke støtte fra Universitetet i Oslo og Høgskolen i Oslo og Akershus. Gitt at Under Dusken var nære konkurs og likevel ikke mottok støtte fra NTNU, anser vi støtte fra utdanningsinstitusjonene for å være lite sannsynlig.

Vi kommer også til å gå i dialog med Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus, og vi er åpne for øvrige tilskuddskilder.

Organisasjon og kapasitet

Norske studentaviser har så vidt vi vet ikke tidligere kommet med innspill til offentlige utredninger om pressestøtten eller søkt støtte fra verken Medietilsynet eller Kulturrådet. Studentaviser er ikke nevnt i NOU 2010: 14 eller NOU 2000: 15, som er store utredninger om mediemangfoldet i Norge. Dette indikerer at studentavisene glemmes i den offentlige samtalen om mediemangfold og pressestøtte.

Studentavisene har generelt lav administrativ kapasitet. Dette medfører at en ordning for offentlig støtte til studentavisene bør være enkel å søke og gi forutsigbar støtte. Til gjengjeld er de økonomiske behovene adskillig mindre enn i andre aviser.

For Universitas' del er det økonomiske behovet for offentlig tilskudd i størrelse av 1 400 000 kroner årlig for 2017, justert for prisutvikling over tid. Med dette kan vi øke mengden og kvaliteten på det redaksjonelle innholdet og fremme forsvarlig utvikling av driften. Dette utgjør et betydelig beløp for direkte pressestøtte. Gitt vårt opplag på 14 000 og at avisen distribueres bredt i Oslo og Akershus til en befolkning på nær 70 000, mener vi at dette er et fornuftig nivå for offentlig tilskudd. De øvrige studentavisene anslår vi at vil ha betraktelig mindre behov, formodentlig i størrelsesordenen 200 000 til 600 000 kroner.

Sammenlignet med lokalaviser, er dette store behov for tilskudd. Gitt at studentavisene utgjør et særegent kulturuttrykk med lang tradisjon, at vi har store opplag og ved at vi har liten mulighet til å ta betalt for innholdet, oppfatter vi dette som riktig bruk av fellesskapets midler. Det må også sies at vi er i en situasjon der man kutter i redaksjonelt kvalitetsinnhold, utgaver og opplag for å spare inn ubetydelige beløp. Man risikerer å miste de store studentavisene, og særlig kvaliteten og omfanget, over kutt i støtten på under 100 000 kroner.

Oppsummering

Vi ser en krise i studentavisene og i Universitas som en konsekvens av endringene i annonsemarkedet og omstillingen mot digitale medier. Samtlige aktører har hatt store problemer over de siste fem årene med konsekvenser for kvalitet, omfang og lesertall. Problemene ser ut til å forverres over tid da dagens finansieringsordninger er uforutsigbare og tilskuddsbeløpene under press. Samtlige aktører har gjennomført store omstillinger som konsekvens av både fallende annonseinntekter og redusert støtte fra studentene.

Studentavisene har en lang og rik historie som et særegent kulturuttrykk. Vi produserer store mengder solid nyhets- og aktualitetsstoff til en demografi som i liten grad nås av andre tradisjonelle medier. Studentmediene leverer både saker og kompetente medarbeidere til andre aktører i mediebransjen. På tross av dette mottar vi ikke offentlig støtte, og sentrale offentlige utredninger om norske medier unnlater å nevne studentmediene. I dagens situasjon er vi i den delen av mediemangfoldet som er mest truet og opplever størst kutt i de redaksjonelle produktene. Vi er også blant dem som produserer mest for lavest kostnader.

Dagens system for pressestøtte ekskluderer i all hovedsak studentavisene. For å sikre studentavisenes bidrag til det norske mediemangfoldet, er det avgjørende at forskriften for produksjonstilskudd endres for å gjøre det mulig for oss å motta tilskudd. Dersom dette ikke skjer, virker det svært sannsynlig at minst en av de store studentavisene vil forsvinne innen få år. De øvrige vil oppleve at kvaliteten, kompetansen og omfanget av nyhets- og aktualitetsinnholdet forringes ytterligere. Vi vil fremheve at dette vil forårsakes av beskjedne kutt i støtte og annonseinntekter.

Vi håper med dette at Mediemangfoldsutvalget vil ta vårt innspill til etterretning og foreslå endringer i offentlige produksjonstilskudd som sikrer studentavisenes fremtid.

På vegne av Universitas' styre

Magnus Sparre
Styreleder